

Idegenforgalom.

Minap Budapesten egy másodrangú szállóban kaptam szobát, meglehetősen szerényet. Ki volt írva az ára tizenöt koronában; de sikerült lealkudnom tíz koronára. Portás, szobaleány, szobapincér, ruhatisztító és háziszolga borralvalójával tizenöt koronára rugott a szállodaköltség.

Nemrég Londonban a Viadukt vasútállomáshoz épült pompás hotelben sokkal csinosabb szobáért nyolc shillinget fizettem alku nélkül, de reggelivel együtt, ami ott mást jelent, mint nálunk, mert a teához néhány fogás ételt, halat, húst, sajtot választhat az ember s kedvére jóllakhatik, mielőtt napi munkáját megkezdené. Borralvaló nincs.

Berlinben, Hamburgban a legelőkelőbb luxus-hoteleekben 4—5 márka a kisebbfajta, de nagyon csinosan berendezett szoba s a borralvaló-igény is szerényebb, mint nálunk. A másodrangú szálloda is külön akármelyik budapesti elsőrangú szállodánál s legalább 50%-kal olcsóbb, mint a mieink.

Az étkezés a világ minden nagyvárosában olcsóbb, mint Budapesten, ahol à la carte kell étkezni, mert couvert szerint nem adnak ebédet. Külföldön 4—5 fogásból álló kész ebéd van a legelegánsabb helyeken is, jutányos árban. Két-három frankért, márkáért vagy shillingért előkelő éttermekben lehet így ebédelni, a fogások összeválogatásának gondja nélkül, ami különösen a tájékozatlan idegenre nézve kellemetlen gond.

Még ennél is kellemetlenebb divat nálunk az idegenek becsapása. Emiatt talán túlságosan rossz is a hírünk. A baj nem új keletű. Már Andersen, a híres dán mesemondó, megírta az emlékirataiban, hogy mikor a negyvenes években Pesten járt, másnap Bécsbe kellett menekülnie, mert elriasztotta a Hétválasztófejedelem című hotel rettenetes drágasága. Külföldön csakugyan egyebet sem hallani, mint azt, hogy Budapest gyönyörű város, de szörnyű drága s az idegent valósággal kifosztogatják a vendéglősök, a pincérek és a bérkocsisok.

Elterjedt előítéletekkel nehéz szembeszállani, mert konkrét esetekre hivatkoznak s különösen a nemzetközi kongresszusoknak köszönhetjük a rossz hírünket. Mesébe való dolgokat mond a Budapesten járt külföldi. A fényes vendéglátástól mindnyája el van ragadtatva; de — és itt következnek a panaszok a szállodák ellen, melyek kellő kényelmet nem nyújtanak és mégis drágák, drágábbak, mint bárhol a világon. Azt mondják, hogy a magyar szállodák személyzete a legfegyelmezetlenebb

s erről a részről van az utas a legtöbb kellemetlenségnek kitéve.

Az idegen ritkán emel panaszt, fizet és hallgat, de otthon azután annál hajmeresztőbben adja elő a történeteket és inti óva az ismerőseit, hogy Budapestre menjenek.

Vidéki városainknak az idegenforgalom első feltételét képező szállodai viszonyairól ne is beszéljünk. Pár év előtt Aradon egyik szállodából a másikba költöztem; de kivétel nélkül piszkos, rendetlen volt valamennyi. Tíz év előtt az országnak majdnem minden nagyobb városában megfordultam s bizony ritka kivétel volt a tisztességes, jóra való vendégfogadó. Tíz közül kilenc szégyenére vált a helyi hatóságnak, mely türte.

Általában úgy látszik, hogy a baj okát nem a vendéglősiparban, hanem közigazgatásunk lehetetlen állapotaiban, az ellenőrzés, hozzáértés teljes hiányában kell keresnünk, s amíg Magyarországon jó közigazgatás nem lesz, addig mi idegenforgalomról hiába beszélgetünk.

Nagy baj, hogy azok az emberek, akikre az idegen rájuk szorul, még csak németül sem tudnak. Hát még egyéb európai nyelvet! Kivált a rendőr és vasuti kalauz nem érti vagy nem akarja érteni a német szót. A vendéglőkötől kiküszöbölték a német étlapot. Hát ugyan miképpen akarunk mi idegenforgalmat teremteni?

Idegenforgalmat ügyes reklámmal, nagy, fényes és olcsó szállodákkal, jó penziókkal, az idegenek kényelmét biztosító rendszabályokkal lehet teremteni.

Aki még nem járt Magyarországon, rendszerint tudakozódni szokott: melyik a legjobb, a modern igényeknek megfelelő szálló? Hol lehet igazán jól és nem drágán étkezni? Hol kapni valóban jó magyar bort? Ezekre a kérdésekre nagyon nehéz válaszolni, mert modern igényeknek megfelelő szállodánk alig van; éttermet sem ajánlhatunk, melyben igazán jó és olcsó volna az étkezés; bort pedig épen lehetetlen teljes biztonsággal ajánlani, mert még csak városházi pincénk sincs, ahol kifogástalan bort mérnének olcsón, mint a bécsi városházapincében.

Folkusházy tanácsnok ur terve még csak terv. Adja Isten, hogy minél előbb valósuljon. Micsoda fényes üzlet a bécsi Rathauskeller! Kell-e pompásabb reklám az osztrák bornak? Nálunk, a bor hazájában, minden van, ami nem kell, csak jóra való borpince nincs, ahol az átutazó idegen megismerhetné borunkat a maga valóságában.

A zónatarifa kétségkívül vonzóerő az idegenforgalomra; de agyonnyomta a m. kir.

államvasutakat, megbénította vasutügyünk fejlődését. Baj, hogy a magyar gyorsvonatok lassan járnak s III. osztályu utasokat nem szállítanak; de még nagyobb baj, hogy a vasut nem helyez nagyobb súlyt a tisztaságra. Mi hozzá vagyunk szokva a piszkokhoz; de az idegen s különösen a német, aki el van kényeztetve, görbe szemmel nézi a vasuti kocskis s különösen a mellékhelyiségek tisztátalanságát. Mi a budapesti pályaudvarok állapotán sem botránkozunk meg, mert megszoktuk, s azt hisszük, nem is lehet másként; de az idegennek kevésbé tetszik.

Nálunk ur az ur még a vasuton is. Nem Ázsiába való állapot-e, hogy a gyorsvonatok a III. osztályu kocsit el nem bírják, de a miniszter, államtitkár, képviselőházi elnök, alelnök, vasutigazgató vagy üzletvezető szalonkocsiját elbírják. A szabadjegyes potyautas minden lehető kényelmet megkap, a fizető idegen pedig héringmódra utazik. Ezek a bajok volnának megszüntetendők mindenekelőtt. A régi rossz gazdálkodásnak kellene véget vetni a vasutaknál. Akkor a pénzügyminiszter sem panaszkodnék s az idegenforgalom is fejlődne.

Elképzelhető, hogy meglevő bajainkat nagyítóüvegen mutogatja a Magyarországon megfordult külföldi. Ne tessék tehát csodálkozni, ha még az is elriad a Magyarországra való utazástól, aki máskülönben rokonszenvesnek találja hazánkat s kíváncsi a természeti szépségeire. Azon sem lehet csodálkozni, hogy a nemzetközi utazásközvetítő szolgálat minket nem szolgál. A világvárosokban minden nációnak van utazási irodája, menetjegyirodája vagy más eféle vállalata, mely a közönséget utbaigazítja s az utitervek készítésben segítkezik. Mi még a régi Cook-irodát is kitesékeltük Budapestről s a m. kir. államvasutaknak egyetlen menetjegyirodája van, az is Bécsben, ahol semmi szükség reá és semmi jövedelmet nem hajt.

Minden világvárosban kellene magyar utazási vállalat, hogy a kéjutazó közönségnek évről-évre nagyobb áradatából valamit Magyarország felé is tereljen, a magyar fürdőket ajánlja s kész utiterveket bocsásson az érdeklődők rendelkezésére. Nálunk persze az a fölfogás, hogy erre nincs szükség. Pedig ha ez igaz volna, a többi államok nem áldoznának százazreket az idegenforgalomnak ily módon való fejlesztésére.

Mi azonban mindent jobban tudunk, mindent okosabban csinálunk, mint mások. Olaszországnak, Svájcnak, Ausztriának, Svédországnak, Norvégiának, Dániának nem kell idegenforgalmat teremtenie, mert van már,

csak fentartani és fejleszteni kell. Minálunk alig fordul meg idegen, mesterségesen fogjuk a vendéget s nekünk egyetlen egy külföldi expozitúránk nincsen az idegenforgalom érdekeinek szolgálatára.

Minden jól van úgy, ahogy van! Ez a mottó. De hát akkor ne is rontsuk a levegőt az idegenforgalom szükségének hangoztatásával. Nyugodjunk bele a változhatlanba. Mindig így volt, mindig így fog maradni, míg urhatnám polgárok leszünk s az orrunknál nem látunk tovább. Majd ha gyakorlati szellem lengi át a hazai közéletet, lassankint meg fognak valósulni az idegenforgalom alapföltételei: a jó közlekedés, a modern szállodák, a mérsékelt árak s az idegen kényelméről és tájékoztató-sáról való gondoskodás. Ezek nélkül idegenforgalmat csinálni nem lehet.

Somogyi Özséb.